

GURE SUSTRAIEKIN MIGRATZEN DUGU

Euskadiko
landa eremuko emakume
migratzaileen mapaketa

Koordinazioa eta berrikuspena: EHNE Bizkaia

Diseinua eta edizioa: Baserripress, S.L.

Euskal Herria, 2023

Informazio gehiago webgunean: <https://www.ehnebizkaia.eus>

(Argitalpena online doan deskargatzeko).

Lan hau Creative Commons lizentziapean dago.

Aitorpena (by): Egiletza aipatzen den guztietan, obraren edozein ustiapen baimentzen da, helburu komertzial bat barne, baita obra eratorriak sortzea ere, eta horiek banatzea ere baimenduta dago, inolako murrizketarik gabe.

Finantziatuta:

Koordinazioa eta berrikuspena:

EGINDAKO LANAGATIK ESKERRAK:

*Mery Anne Garling Infanta
Olatz Domínguez Hernández
Pasmí Iparraguirre Rivera
Amets Ladislao Gonzalez*

AURKIBIDEA

0	Sarrera	01-03
	Helburuak eta motibazioak	01
	Zelan egin dugu? Prozesua eta metodologia	02
1	Argazki orokorra	04-13
	Aurkitutako alborapenak eta hutsak	04
	Non aurkitzen ditugu emakume migratzaileak?	05
	Euskadin eta lurraldeen arabera	
	Udalerrika	
	Nondik datoz emakume migratzaileak?	10
	Mapa	12
2	Laginketa	13-15
	Ondorioak	15
3	Bizi esperientziak	16-19
	Elkarrizketak	16
	Galderak	
	Ondorioak	
	Elkarrizketak	17
	Dinamikak	
	Ondorioak	
4	Ondorio orokorrak	20

Helburuak eta motibazioak

Dokumentu honetara eraman duen prozesuak EHNE Bizkaiak interseksionalitateari buruz lan egiteko ezartzen zuen helburu orokorrari lagundu nahi dio: “Kontzeptua ezagutzea eta landa-eremuko beste emakume batzuekiko emakume gisa ditugun pribilegioen deseraikuntza pertsonalean aplikatzea”. Horretarako ekarpena da.

2022ko ekainean sindikatuko pertsonak, Etxaldeko Emakumeak taldeko emakumeek eta emakume migratzaile baserritarrek izandako bilera hartu da abiapuntutzat, eta bilera horretatik hiru oinarritzko ideia eratorri ziren mapaketa zehazteko:

Hasierako ideia gisa, nekazaritza eta abeltzaintza eremuan emakumeen migrazioaren ikusezintasuna sumatzen zen, azterketa hau egiteko prozesuan egiaztatutako den zerbait. Dokumentuak eta haren ondorioek emakume migratzaileak landa eremuarekin lotuta dauden lurraldeak ikertzen eta identifikatzen hasteko balio beharko lukete. Beraz, euskal emakume baserritarrekiko interseksionalitatea tratatzeko eta haien pribilegioak desmuntatzeko erabili ahal izatea bilatuko luke, ikusezinak diren beste errealitate batzuk ezagutzeko eta komunak partekatuz.

“Gure migrazio-bizitzek eta horien ibilbideek egituratu egiten gaituzte”, hauxe da emakume migratzaileek adierazi zuten idei nagusia lehen bilera horretan. Baieztapen hori funtsezko bigarren ideia bat iruditzen zaigu dokumentua egiteko orduan. Horretarako, kontuan hartu da haien migrazio-bizitzek, familiak, komunitateak eta bizitzeko moduak korapilatzen dituztela. Egoera honek migratzeko erabiltzen diren ohituren erreproduzio soziala eraikitzen dutela, populatutako espazio berriaren eraldaketa sozial eta kulturalean mutatuz edo eraginez. Kontsumo-ereduak, asmoak, itxaropenak eta balioak aldatzen laguntzen dute, eta, aldi berean, gizartea bereizteko tokiko/eskualdeko prozesuetan eragiten dute.

Hirugarren ideia txanpon beraren bi aldeetan datza: beharrezkoa da landa-ingurune lanaren balio-galeraren zeharkako dualtasunetik abiatzea, batetik, eta, bestetik, euskal tokiko kultura horrekin — lurra, esaterako — lotutako elementuen balioa handitzea, kidetza eta nortasuna indartzeko. Hori gertatzen da lur-eremu batean hainbat kultura aurkitzen ditugunean.

Horretarako, honako hau planteatzen da dokumentua eta prozesua eraikitzeko:

Bizipenei lehentasuna ematea emakume nekazari gisa.

Emakume migratzaileen errealitate zehatza jasotzeko beharrari erantzutea: zer egin, nola egin eta zertarako egin behar den entzun eta deliberatuz.

Amankomunean ditugun gauzak eta jakintzen trukea bilatzea, enpatia eta topaketa sustatuz.

Landa-eremuko emakume migratzaileen eta euskal emakume baserritarren arteko elkar truke horretan epe ertainera aurrera egiteko balizko erronkak ezartzea.

Eta, batez ere, parte hartzen duten emakume migratzaileek planteatutako itzaropenari arreta jartzea:

“Jasotako proposamenak ez dira soilik azterketa-subjektu gisa identifikatuko gaituen mapa batean islatuko, baizik eta estrategia bateratu batean, ondo bizitzeko jakin-duria sareak lotuko dituena, elikadura burujabetzatik abiatuta”

**ikerketan parte hartzen duen emakume kolonbiarra*

Zelan egin dugu? Prozesua eta metodologia:

Ikerketa kualitatibo gisa, hasierako hiru ideiak berretsiz joan dira, emakume migratzaileek beren testuinguruan egiten edo esaten dutenari garrantzia emanez eta dagoen literaturako informazioarekin gurutzatuz eta aurrez aurre jarritz. Beraz, **prozesu** bati buruz ari gara.

Prozesu horretan zehar **aldagai mugatzaileak** aurkitu dira, elkarri lotuak, azterketa modu egokian zailtzen zutenak eta lana eta dokumentua zehaztu dutenak:

1. Emakumeak ikusezinak dira landa-munduan
2. Migrazioa ikusezina da landa-eremuan
3. Emakume migratzaileek, beraz, ikusezintasun bikoitza jasaten dute landa-eremuan
4. Ez dago ikuspegi interseksionala duen informaziorik errealitatea aztertzeko
5. Eta, horren ondorioz, zaila da planteatutako hutsune horiek dituen mapa bat egitea.

Aldagai mugatzaile horiei heltzeko, prozesua eta dokumentua **hiru urrats paralelo eta bateratzailetan** lantzea erabaki da:

DATUAK ETA MAPA:

Datuak interpretatzea eta gurutzatzea (literaturaren analisia) argazki orokor bat eraikitzeko, Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) landa-eremuetako emakume migratzaileen errealitatearen eta horiek nekazaritza- eta abeltzaintza ekoizpenarekin duten harremanaren gutxi gorabeherako ikuspegia izateko.

LAGINA EGITEA

Argazki orokorraren hasierako datu eta informazioei erantzunez joan da, eta, aldi berean, bizi esperientzietara iristeko informazio gehiago eman du.

BIZI ESPERIENZIAK

Bizipen espezifikoetan oinarritutako alderik erabakigarriena, ikerketaren hasieran emakume migratzaile berberen eskariari erantzuteko, "elkarrekin lan egitea, ahotsa emanez funtsezko gauza gisa ikusarazteko.". *Ikerketan parte hartu duen emakume txiletarra.

Urrats horietarako metodologia orokorrak:

Mapak eta datuak egiteko (argazki orokorra), informazio eta estatistika ofizial publikoak erabili dira, batez ere Ikusgunkoak (*Migrazioa*) eta Eustaten Nekazaritza Zentsukoak (*Ekoizpena-Lurra*). Horrez gain, migrazioari, Euskal Autonomia Erkidegoko eta Estatu mailako landa-eremuko emakumeei eta migrazioari buruzko txostenak ere egin dira (*azken hori lan konparatiborako*).

Aurkitutako zailtasunek, hutsek eta alborapenek (*gero garatuko ditugunak*) fokua irekitzen duten beste diagnostiko ofizial batzuetara eraman gaituzte, gai gehiago jorratuz, hala nola pobrezia feminizazioa, genero-indarkeria edo landa-eremuko emakumeei zerbitzuak ematea. Eta instituzionalak ez diren dokumentu eta diagnostikoak, landako eta ekoizpeneko errealitateari heltzen diotenak, batetik, eta emakume migratzaileen eta/edo landa eremuko emakumeen, baserritarren eta etxeko langileen errealitateari heltzen diotenak (*emakume migratzaileen dedikazio zabala delako*), bestetik.

Lagina egiteko, “**elur-bolaren**” metodologia funtsezkoa izan da. Metodologia horretatik ateratako informazioak datuen eta maparen zatia eta bizi-esperientziaren zatia ere elikatu ditu. Foku taldeentzako parte hartzaile potentzialak aurkitzea zaila izan da, “landa-eremuko emakume migratzaile ikusezin” batzuen aldagai mugatzailea dela eta. Gainera, lagina biztanleriaren oso azpitalde txiki batera mugatzen da. Horregatik, parte hartuko zuten lehen emakumeek, gertutasunagatik edo **EHNE Bizkaiko** kide izateagatik, beste batzuk errekrutatu dituzte kate igorpen baten bidez. Laginaren tamaina oso txikia zenez, nekazaritza eta abeltzaintza ekoizpenarekin edo emakume migratzaileekin lotutako bigarren mailako harremanetara jo da (*elkarteak eta kolektiboak edo pertsona zehatzak*).

“Ezkutuko” populazioarekin harremanetan jartzeko aukera egon da eta emakume migratzaileen ezaugarriak ateratzeko, datu ofizialek argi erakusten ez zuten laginaren azterketa intersektional batetik egitea ahalbideratu da. Landa-eremuko emakume migratzaileen bizipen pertsonalei buruzko informazioa biltzeko, gizarte-errealitatearen, ohituren, ideologiaren eta kosmobisioen “interpretazioan” oinarritzen diren metodo kualitatiboak erabili dira. Elkarrizketak egin dira, foku-talde gisa, eta sakoneko elkarrizketa espezifikoak.

Elkarrizketetan dinamika desberdinen metodologia parte hartzailea erabili da eta ondorioak ateratzeko galdera sortu bat erabili da. Honako kontzeptu hauen inguruan hausnartu nahi izan da: emakumea, nekazarien bizitzak, migrazioa eta arazoei eta beharrei buruz hitz egitea, emakume migratzaile nekazarien errealitatea jasoko duten proposamen bihurtzeko.

Sakoneko elkarrizketak, ikerketaren prozesuaren barruan zer behar dugun eta zer transmititu nahi dugun modu integralagoan erakusteko eta islatzeko erabili dira. Gure ustez, modurik bisualena eta zehatzena bizitzeko modua da, eta elikadura burujabetzaren alde lan egiten duten eta bizi proiektu gisa lan egiten duten emakume migratzaileen hiru bizitza esperientzia hautatu dira.

Euskal emakume baserritarrentzat egindako lanaren emaitza gisa, honako hauek egiten dira:

Dokumentu hau
Triptiko sintetikoa

ARGAZKI OROKORRA

Aurkitutako alborapenak eta hutsuneak:

Lehenik eta behin, egungo literaturan dauden alborapenak eta zailtasunak agerian jartzen dira. Horren ondorioz, gutxi gorabeherako azterketa egiteko eta oinarritzko mapaketa eraikitzeke, datu gurutzatuak landu dira, eta, askotan, lehen eta bigarren mailako iturrietako informazioak interpretatu dira (kontaktu pertsonalak barne).

Alborapenik garrantzitsuenak:

EUSTATEN nekazaritza-datuak ez dira sexuaren arabera bereizten. Bat-batean, ezinezkoa da datu ofizialik izatea emakumeek landan duten presentziari buruz.

“Emakumeek egiten duten lan globala legez, ekonomikoki eta sozialki ikusaraziz emakumeen nortasun profesionala aitortzen ez bada, nekazaritza eta landa-eremua bultzatzeko politiketatik kanpo geratzen jarraituko dute, eta nekazaritza-ustategietan dituzten eskubideak eta betebeharrak ukatzen jarraituko dute”

Iturri ofizialetan, pandemian zehar egindako “Emakumeak euskal landa eremuan 2020” dokumentuak metodologia aldatu behar izan du. Horrek alborapenak eragin ahal izan ditu, eta datuak ezin izan dira aurrez aurreko inkestean bidez jaso.

“Metodologiaren aldaketa horren ondorioz, aurreko inkestetan landu diren alderdi batzuk ezin izan dira bertan aztertu, datu horiek ez dituztelako.”

Pandemiak zaildutako metodologiaz gain eta azterketa kuantitatiboa dela jakinda, dokumentu horretan datuak interpretatzeko beste joera garrantzitsu batzuk daudela egiaztatu da:

Emakume migratzaileak barne hartzen dituzte, baina oso modu sinplean. Azterlanaren xede den biztanleriari buruzko atalean, jatorriaren azpiatala sartu da, sexuaren arabera bereizita eta probintzien arabera banatuta. Baina datu horiek ez dira landa-eremuetara bideratzen, eta ez da aipatzen probintzia-hiriburuak biztanleria migratzailearen guztizko datuetan aintzat hartzeak dakarren joera nabarmena.

Eta aztergai den populazioan emakume migratzaileak sartu arren, aipatutako atalean, gainerako ataletan ez dira

emakume horiek behatzen edo aipatzen. Ez du ikuspegi interseksionalik. Azterlanaren atal diren denboraren banaketa, jarduera nagusia eta enplegua, landa-ingurune bizi, asoziazionismoa, parte-hartze politikoa edo aisialdiko jarduerak ezin dira berdina aztertu euskal emakumeentzat eta emakume migratzaileentzat. Emakume migratzaileei elementu eta faktore erabakigarriak interseksionatzen dizkiete azterlanaren alderdi horiek.

Nekazaritza Zentsua ere aurreko azterlanean erabili zen, nahiz eta sexuaren arabera bereizi, eta lurren titulartasunari edo emakumeen lanari heltzeko moduagatik izan zitezkeen joeretatik haratago, ez du aukerarik ematen jakiteko horiek migratzaileak diren ala ez. Hutsune garrantzitsua da aurkitu duguna.

Kontsultatutako Ikuspegiko datuek sexuaren, jatorriaren eta egungo kokapenaren arabera bereizitakoak jasotzen dituzte, eta udalerriak ere kontuan hartzen dituzte, beraz, hiri eremutik haratago. Hala ere, datuak eskualdeka baloratzeko, Arabako kasuan, Gasteiz hiriburua Arabako Lautadako Koadrilan sartzen da. Datu horrek dena desitxuratzen du. Hiru herrialdeetan, eskualde geografiko edo politikoek ez dute balio datu gisa nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpenaren esparruan ulertzeko.

Ikuspegiren kasuan, garrantzitsua da kontuan hartzea, datu ofizialak izanik, ezinbestean ikusezin bihurtzen dituztela pertsona irregularrak edo aldi baterakoak, legezko dokumentaziorik gabe. Estatistiketatik haratago aztertutako datuak ba ditu, gai kualitatiboak buruzkoak (errefuxiatuak, erroldatzeak, lan-eremua), baina gure mapaketaren xedea argitzen ez duten beste gai batzuetara bideratuak. Ikuspegiren arabera, eskualdeak izango balira bezala identifikatzen dira jatorrizko herrialde nagusiak. Erdialdeko Amerikaren kasuan, Kuba eta Dominikar Errepublika dira, baina gure ikerketan, Kubaz gain, Nikaraguan, Guatemalan, Hondurasen, Panaman edo Mexikon kokatu eta kontaktatu dira.

¿Non aurkitzen ditugu emakume migratzaileak?

Euskadin eta herrialdeka:

2021ko Ikuspegiko datu estatistikoak hartu ditugu, beraiek gurutzatzeko eta landa-eremuko emakume migratzaileei buruzko ondorioak ateratzeko.

Euskadin 247.784 pertsona migratu dira guztira (biztanleria osoaren % 11,2). Emakume migratzaileak gehiago dira gizonak baino, **EAE osoan eta hiru herrialdeetan**. (emakumeen % 52,6 eta gizonen % 47,6). Pandemiak biztanleriaren fluxuaren atzerakada eta/edo geldialdia ekarri zuen, eta pixkanaka suspertu egin zen 2020tik aurrera, pandemiatik aurrera emakumeen migrazioak pixka bat gora egin zuelarik.

Lanean dihardugun hipotesi bat agertzen hasi da: emakume migratzailearen eta zaintza-lanen arteko harremana.

Migratzaile guztiei dagokienez, **Bizkaian** dago ehunekorik handiena, ia erdia (% 49,5). **Gipuzkoa**, bigarren lekuan, % 33.

Araba oso azpitik dago, biztanleria migratuaren % 17.

Hala ere, biztanleria osoari dagokionez, migratzaileen % 11,2 modu desberdinetan banatzen da. **Arabak** du proportzioan

pertsona gehien, % 13; **Gipuzkoak** % 11,3 eta **Bizkaiak** % 10,6. **Araba** da jende gutxien bizi den herrialdea, **Bizkaiak Arabak** baino ia lau aldiz biztanle gehiago ditu eta **Gipuzkoak** baino ia bi aldiz gehiago.

Arabako landa-eremuen despopulazio bereziak ere eragina du emakume migratzaileen presentzian, dedikazioan eta ikusgarritasunean.

Herrialde bakoitzeko emakume migratzaileei dagokienez, probintzien arteko aldea bistaratzen da mapan. **% 53 Araban eta Gipuzkoan, eta % 54 Bizkaian**, gizonekin alderatuta. Hiruren artean oso antzekoa.

Baina emakume migratzaileen totalari dagokionez, **Bizkaiak** hartzen ditu emakume migratzaileen % 50. % 33 **Gipuzkoan** eta % 17 soilik **Arabak**.

Herrialde bakoitzeko emakume migratzaileei dagokionez, probintzien arteko aldea bistaraten da mapan. % 53 Araban eta Gipuzkoan, eta % 54 Bizkaian, gizonekin alderatuta. Hiruren artean oso antzekoa. Baina emakume migratzaileen totalari dagokionez, Bizkaiak hartzen ditu emakume migratzaileen % 50. % 33 Gipuzkoan eta % 17 soilik Araban.

*Emakume migratzaileen kopurua herrialdeko

EAEra migratutako emakumeak 132.352 dira guztira. Probintziaren arabera (mapa), Ikusgunek hiriburuak hartzen ditu kontuan. Landa eremuetara migratutako emakumeengana hurbiltzeko, hiriburuak probintziaren araberako datuetatik deskontatzen ditugu. 75.754 emakume dira hiriburuak ez diren eremuetara migratzen dutenak (erdia baino gehiago).

Herrialde bakoitzeko alde handiak daude, emakume migratzaileen datuak hiriburuak ez diren eremuetara eta emakume migratzaile guztiak Euskal Autonomia Erkidegora gurutzatzen baditugu.

Aurreko datu guztiak taula hauetan jaso dira:

EMAKUME MIGRATZAILEAK HERRIALDEKA			
		Emakume migratzaileen % gizon migratzaileei dagokionez	EAEko emakume migratzaileen %, herrialde bakoitzeko, emakume migratzaileen guztizkoari dagokionez
Araba	22.950	53%	17%
Gipuzkoa	43.449	53%	33%
Bizkaia	65.953	54%	50%
EAE-KO EMAKUME MIGRATZAILEAK GUZTIRA	132.352		
EMAKUME MIGRATZAILEAK HERRIALDEKA (hiriburuak kenduta)			
		Hiriburuak ez diren eremuetako emakume migratzaileen %-a, EAEko emakume migratzaileen guztizkoari dagokionez	Hiriburuak ez diren eremuetara joandako emakume migratzaileen %-a, EAEko emakume migratzaileen GUZTIZKOARI dagokionez
Araba	4.353		3%
Gipuzkoa	30.486		70%
Bizkaia	40.915		62%
EAE-N HIRIBURUAK EZ DIREN EREMUETARA JOANDAKO EMAKUME	75.754	57,24%	

Ondoriozta dezakegu Araban biltzen direla ia emakume migratzaile guztiak beren hiriburuan (% 97). Gipuzkoan, aldiz, harrera hori gehien banatzen da lurralde osoan, nahiz eta Donostian hartzen ez diren emakume migratzaileen kopurua handiagoa izan. Bizkaian ere gehiago dira Bilbo ez den beste eremu batzuetara joaten diren emakumeak. Desberdintasun horiek ez daude hiriburuetan bakarrik, eta herrialde bakoitzeko paisaia produktibo eta demografikoari erantzuten diote.

Udalerrika:

Errealitate demografikoa eta ekoizpen mapa oso desberdinak dira. Demografiari dagokionez, **Bizkaiaren eta Gipuzkoaren** kasuan hirigune handiak daude, baita hiriak ere; **Arabán**, berriz, hiriburuan kontzentrazio demografikoa dago, eta landa eremuaren basamortutze nabarmena. Ekoizpenean, Arabán laborantza estentsiboak eta aldi baterakoak dira nagusi. Bizkaian eta Gipuzkoan, bien artean aldeak dauden arren, basoaren papera nabarmentzen da, baita ekoizpen intentsiboagoa eta askotarikoa ere (frutagintzatik baratzezaintzara). Bizkaian eta Gipuzkoan ere abeltzaintza nabarmentzen da, Arabán kasuan oso murriztuta baitago. Horrek eragina du emakume migratzaileengan eta horiek lurrarekin duten harremanean, eta landa-eremuetan duten presentziaren azterketa zehazten du. "Hiribururik gabeko udalerrria" hartu dugu, emakume migratzaileak landa-eremuetan kokatzen saiatzeko. Hala ere, ezin dugu irizpide bera erabili udalerrriak herrialdeka hautatzeko. Horregatik:

Arabán, hiriburuaz bestelako eremuetara migratzen duten emakumeen gutxieneko kopurua dago (4.353 emakume,

guztizkoaren %3 bakarrik), eta gehiengoa **Gasteizen** kontzentratzen da. Lehorreko zereal estentsiboa da batez ere, eta **Arabako Errioxako** ardogintza eremua, nekazaritza hedadura handiena duena. Abeltzaintza estentsiboa ia desagertu egin da.

Landa eremuak bere esentziari eusten dio, txaleten urbanizazio txikiak izan ezik. Urbanizazio horiek ez dute zerikusi handirik nekazaritza eta abeltzaintzako jarduerarekin, eta beste herri handiago batzuen mende daude, batez ere, Gasteiz hiriburuaren mende. Biztanle gune garrantzitsuenek nekazaritzan duten eragina oso handia da, eta hiri eta industria hedapena nekazaritza jarduera geldiarazten dute, laborantza lur onenak galdu direlako.

Horregatik, **Arabán**, emakume migratzaile gehien dituen udalerrria aukeratuko dugu, Kuadrillaren/Eskualdearen arabera.

AMURRIO

465 emakume daude, Aiarako Kuadrillan. Laudio ere kopuru handia du, baina Laudioen kasuan, kontuan hartu behar da Bilborekiko hurbiltasuna, emakume migratzaile askok lan egiten duten leku gisa.

AGURAIN

303 emakume daude, Arabako Lautadako Koadrilan. Dulantziko datuen antzekoa da, baina probintziako gune garrantzitsua ere bada. Kontuan hartu behar da inguruan industriak duen presentzia eta Gasteizekiko hurbiltasuna.

OION

235 emakume daude, Arabako Errioxako Koadrilan. Probintziako biztanle gunerik handiena da eta, hala ere, emakumeen kopurua Laudio eta Amurriokoa baino txikiagoa da.

IRUÑA OKAN

178 emakume daude, Añanako Kuadrillan, Gasteiztik gertu ere, eta emakume migratzaile gehiago daude. Koadrilako beste herri askok ordezkartza nabarmenik gabeko zenbakiak dituzte.

KANPEZUN

48 emakume daude, Arabako mendialdean. Koadrila honek, duen ingurumen balioagatik, nekazaritzako eta abeltzaintzako ekoizpenean eragin du. Nekazaritzako lurzoruen azalera txikiena duen eremua da, baina kalitatezkoa.

LEGUTION

129 emakume daude, Gorbeialdeko Kuadrillan. Kopuru handiena duen udalerria da. Arabako Mendialdea nekazaritza eta abeltzaintza ekologikoaren kalitatezko ekoizpenaren aldeko apustua egiten ari den eremua da. Hiriburutik gertu egoteak eragina du inguruko emakume migratzaileen lan dedikazioan, eta Kuadrillak hirugarren adinekoen egoitza asko ditu.

Bizkaiak, hiru Herrialdeak homogeneousatzeko, eskualde tradizionalen/politikoaren arabera banaketa egiten da udalerriak hautatzeko. Baina garrantzitsua da kontuan hartzea ez diotela nekazaritza paisaia produktiboari erantzuten. Horregatik, nahiz eta emakume migratzaileen presentzia handia duten udalerriak hautatu, ez da nahitaz eskualde bakoitzean kopuru handiena duen gunea, eta nekazarien ekoizpen balio batzuk sartzen dira, hala nola tokiko eta hurbileko merkatuak.

Bizkaian, landa-eremua etxe isolatuetan islatzen da; askotan, auzo txikietan eta herrigune garrantzitsuenetatik hurbil biltzen dira, eta eskualde buru gisa jarduten dute. Haritzak, arteak eta gaztainondoak pinuen eta eukaliptoaren ordezkariak izan dira. Bazka landareei eta belardiei dedikazio handia eskainiz, abeltzaintzak pisua du. Ortugintza ere hazi egin da azken urteotan.

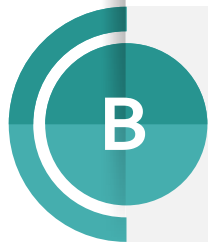
AMOREBIETA-ETXANO

Durangaldean, 1.141 emakume daude. Zenbakiak ez dira asko bereizten Durangotik, handiena baita, baina nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpeneko asteroko merkatua izateagatik bereizten da.

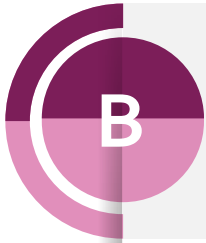
LEA-ARTIBAI

Markina-Xemein hautatzen da, 352 emakume migratzaileekin eta nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpen merkatuarekin. Markinaren antzekoa Leako arroan Leketito edo Artibaiko arroan, Ondarroan. Biek dituzte antzeko emakume migratzaileen kopuruak, baina handiagoak dira arrantzan aritzen diren gizonenak, ez lurtean.

BUSTURIALDE-URDAIBAI

Gernika-Lumo aukeratzen da udalerririk gisa, 1.156 emakume migratzaile dituelako eta asteko merkatua duelako.

URIBE-ESKUALDEAN

Mungia hautatzen da 1.180 emakume migratzaileekin. Tokiko merkatua du. Eskualdeko beste herri batzuk, hala nola Derio, Lezama edo Larrabetzu, emakume migratzaile gutxiago izateaz gain, Mercabilbaora joaten dira

ENKARTERRIETAKO ESKUALDEAN

Ekoizpena Karrantzan biltzen da. Abeltzaintzarako bazkan zentratzen da (nekazaritzako ekoizpenaren % 80). Zalla aukeratzen da udalerrri gisa, 371 emakume migratzaileekin. Balmasedak antzeko kopurua dauka, baina Zalla merkatuan saltzen diren mintegi eta landareetan espezializatu da.

ARRATIA-NERBIOITIK

Igorre aukeratu da, 265 emakume migratzaileekin. Eskualde-burua da, baina Urduñak antzeko zenbakiak ditu. Eskualdea bertako arrazen abeltzaintza ekoizpenagatik nabarmentzen da, nekazaritza eta fruta ekoizpenaren ehuneko handi batekin (% 40). Areatza da asteroko tokiko merkatua duen udalerrria, baina emakume migratzaileen kopurua Igorrekoaren erdia baino gutxiago da.

Gipuzkoak Bizkaiaren antzeko paisaia eta bizimoduak ditu, baina Gipuzkoako geografia askoz malkartsuagoa da. Baserria, nekazaritza unitate gisa, baratze, zelai eta sagastien artean banatuta egon da. Nekazaritza baliabide gutxiko eta hedadura txikiko lurraldea da. Nekazaritza oso zaila izan da, ez baitago ia lur lauik, eta laborantzarako zabaldu egin dira, basoari lurra irabazteko. Horrek emakume migratzaileen lurrarekiko harremana markatzen du.

Populazio-gune handiak eta industriari lotuak dituzten eremu-ekin, zona horietako batzuk mugakide diren Bizkaiko eremu-ekin lotzen dira nekazaritza eta abeltzaintzaren eremuan,

batez ere Debagoienarekin, non Eibarrek edo Arrasatek Elorrioko produktuak kontsumitzen eta saltzen dituzten beren merkatuetan.

Abeltzaintza ekoizpenak ere (batez ere behi aziendak) badu pisua, eta horregatik hartzen dute larreek lurraldearen zati handi bat. Garrantzitsua da esnea gaztak eta bestelako esnekiak fabrikatzeko erabiltzea.

Horrekin guztiarekin, hautatutako udalerrri gisa emakume migratzaile gehien dituzten landa eremuko biztanle guneetan jartzen dugu arreta, horietako batzuk hiritzat hartzen direla edo haien lan nagusia industrial delako dakigun arren.

BIDASOA BEHEREAN

Irun aukeratu genuen, eskualdeko ia emakume migratzaile guztiekin (4.895) eta "hiritzat" jotzen den hirigunea dela kontuan hartuta. Baina Hondarribiak, doi-doi dagoen beste udalerririk, lagin proportzionala du, eta Irunen aurkitu dugu kontaktua "bizi esperientziak" atalerako. Horrek, nolabait, hiribururik gabeko landa eremuetan emakume migratzaileen presentziaren errealitatea islatzen du.

TOLOSALDEAN

Tolosa aukeratu dugu, 2.556 emakumerekin, eskualdeko zentro gisa eta emakume migratzaile gehien dituen herria delako. Tolosak, beste eskualde batzuetako herrieekin batera, baserriko produktuei etekina atera die, hala nola barazkiei eta frutei, eta tokiko merkatu garrantzitsua du.

GOIERRIKO BARNEALDEKO ESKUALDEAN

Beasain aukeratu dugu, 935 emakume migratzaileekin. Eskualdean kopuru handiena duen udalerrria da, eta Tolosaldearekin eta Debabarrenarekin antz produktibo handia du.

UROLA-KOSTAN

Zarautz hautatuko dugu, 1.059 emakume migratzaileekin. Kontuan izan behar da kostaldean, Hondarribitik Mutrikuraino, beste eskualde batzuetako zati batean, laborantzarako egokiak diren lurak daudela, eta arrantza eta abeltzaintza ere nabarmentzen dira, behi azientza elikatzen belardiak eta bazka laboreak ugartuz.

ARRASATE

1.349 emakume migratzaileekin, kopuru handienekoa da Debabarreneko eskualdean. Kontuan hartu behar da eskualdearen pisu industrialia, nekazaritzaren ekoizpena baztertu baitute. Tokiko merkatuetan eta Bizkaiko eremu mugakideetara banatzen da, hala nola Elorriora. Hortik datoz hurrengo atalean landutako bizi-esperientziak. Bizkaian ekoizten dute, baina gehien bat Gipuzkoan kontsumitzen dute.

DEBAGOIENEAN

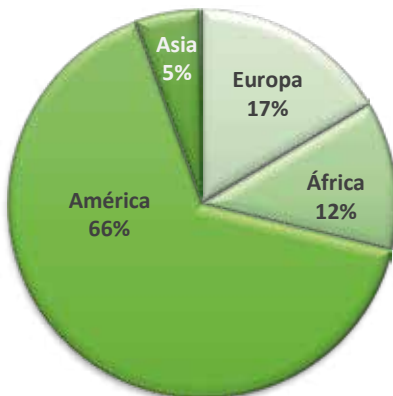
Eibar hautatzen da 1.808 emakume migratzaileekin. Ezaugarriak Arrasateren antzekoak dira, hau ere industrialia delako eta Elorrio inguruko ekoizpenen kontsumo antzekoarekin. Debagoienean ere badira kostaldeko zenbait eremu, hala nola Mutriku, Zarautzen antzeko ezaugarriekin, baina emakume migratzaileen kopuru oso txikiarekin.

Nondik datoz emakume migratzaileak?

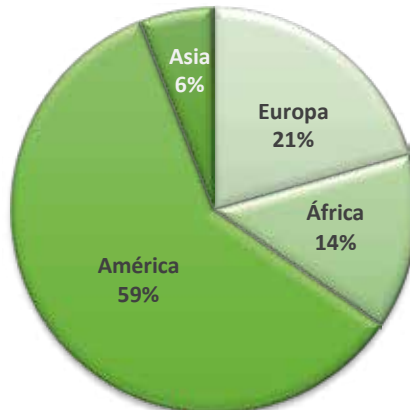
Interesgarria da emakume migratzaileen jatorrian dauden ezberdintasunak erakustea herrialdetan. Lehen begiratuan oso antzekoak diruditen arren, landa eremuan ikusarazteko

aintzat har daitezkeen aldeak ikusten ditugu, eta laginean adieraziak izan dira elkarriketatarako:

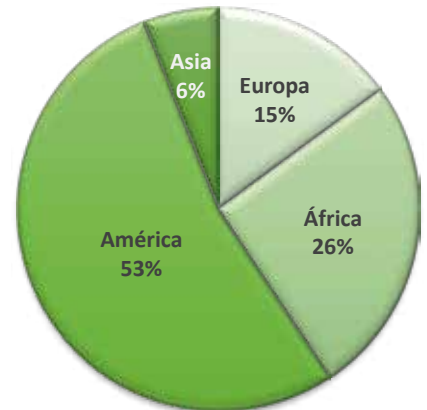
BIZKAIA

GIPUZKOA

ARABA

⁹ Ibid.3

EAE osoan, Amerika da jatorririk zabalena (guztizkoaren % 61), eta Bizkaia da ehuneko handiena duena (% 65,7). Gipuzkoak du Europako jatorriaren ehuneko handiena (% 20,6), beste bi lurraldeekin alderatuta (% 15 Arabak eta % 17 Bizkaiak). Arabak du afrikar jatorriko emakume migratzaileen ehuneko handiena (% 26), eta Bizkaiak eta Gipuzkoak ez dute gainditzen % 15a.

Erakusketan errealitate hori ikusi dugu. Bizkaiak Hego Amerikako eta Ertamerikako emakume gehiago izan ditu. Araban bakarrik izan ditugu harreman afrikarrak. Eta Gipuzkoan, hasierako kontaktuak ertamerikarrak izan dira, baina ezin izan dute elkarrizketetan parte hartu.

Ikuspegiren arabera, jatorri europarra handiagoa da Gipuzkoan, baina landa eremuarekiko harremanean ekoizpen motaren eragina du. Gipuzkoan daude emakume komunitarioen (EB) %80. % 70 Donostialdean eta aztertutakoaren arabera, landa eremuarekin zerikusi gutxi dute eta hiriarekin lotura handiagoa dute.

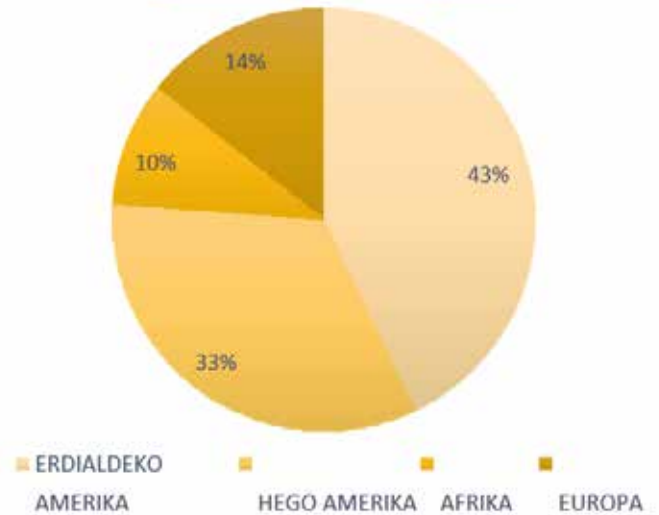
Arabako aldi baterako laboreak eta laborantza estentsiboak (patata eta mahats-bilketa) landa-eremuetako biztanleria migratzailearen jatorria zehazten du, nagusiki labore mota horretan aritzen baita, eta gehienak gizonak dira. Arabak emakume afrikar eta erkidegoz kanpoko emakume europar gehiago ditu. Gipuzkoak Europako emakumeen ehuneko handiagoa izan arren, Europar Batasunekoak dira.

Laginaren lanketari buruzko atalean, datu gehiago emango dira, baina estatistika ofizialak eta harremanetan jarri ahal izan garen emakumeen errealitatea alderatzeko:

Guztirik, Araban aniztasun handiagoa izan da. Grafikoaren

jatorri guztiak kontuan hartu dira. Bizkaiak Erdialdeko Amerikako eta Hego Amerikako emakumeak izan dira kontuan. Gipuzkoan, Erdialdeko Amerikakoak baino ez dira egon.

Kontinenteka lagina egiteko kontaktatutako Emakume Migratzaileen egoera

Egindako mapa

Aurreko ataletan sartutako grafikoez gain, hala nola emakume migratzaileen kopurua (hiriburuak alde batera utzita) edo horien jatorria, herrialdeka, landa-eremuan emakume migratzaileen presentziari buruzko argazki orokor hori erakutsiko ligukeen azken mapa bat egin genuen,

- eskualdeka/koadrilaka hautatutako udalerrietako **emakume migratzaileen kopurua barne**, lehen planteatuta ko irizpideen arabera (*udalerriei buruzko 1.2 puntua*)
- ★ gutxienez, emakume migratzaileak gauzatzen ari diren proiektu aktibo edo esperientzia praktiko bat, herrialdeka.

Proiektuak hauek dira:

Urdulizen, Pewma. baratzea eta animaliak dituen proiektu bikulturala, tratamendu ez oso inbaditzaileen bidezko hurbiltasunezko ekoizpenaren eta lurreko produktuen salmentaren aldeko apustua egiten du.

Elorrion, bi esneki-proiektu: Belaze, artzaintza birsortzailea, laboreen txandaketa eta ongari berdearen ereitea egiten duena esnekietarako eta Monroe esnekiak, gazta latinoa ekoizten duena.

Paganosen, landareen bilketaren eta inguruko antzinako medikuntzako ahozko erreskatearen proiektua da, eta Panamarekin ere lotzen du.

Kuartangon, Pachamama-Amalurra Elkarteak ondare kultural eta naturalaren alde lan egiten du.

LAGINA EGITEA

2

Aurreko datuak eta "elur-bola" metodologiaren bidezko informazioa islatzeak aukera eman digu landa-eremuetako emakume migratzaileen bizitza esperientzien lagina egiteko. Konplexua bihurtu da aurretik aurkitutako joera guztiengatik, aztertutako errealitate batzuegatik eta, batez ere, abiapuntuz hartu genituen zifra ofizial murrizteengatik.

Hasierako ideiak 3 talde fokal sortu nahi zituen elkarrizketetarako, herrialde bakoitzeko bat eta 3 elkarrizketa sakon, herrialde bakoitzeko bat ere bai. Emakume batzuekin harremanetan jartzeko zailtasunak ikusita eta Euskadin kokatzeko planteatutako elementuegatik, laginaren profila handitu egin da, jatorrian landa eremutik datozen emakume migratzaileak barneratu dira, nahiz eta hemen hirian bizi.

Azkenik, Gipuzkoako elkarrizketa ezin izan zen egin. Ez zen lagin esanguratsurik lortu. Kontaktatutako emakumeekin behintzat online saiakera bat egin zen arren, ezinezkoa izan zen ordutegiak egokitzea, zaintzako lan dedikazioagatik.

Arabako, Arabako Errioxako bigarren mailako iturriek mahats

bilketan emakume migratzaileak ez dagoela eta bilketan dauden emakumeak batez ere ijitoak direla planteatzen digute. Mapaketa horretatik aparte lan egin beharko litzatekeen kolektiboa da, elkar gurutzatzen dituzten elementuak eta emakume migratzaileenak oso desberdinak baitira.

Arabako Lautadan patataren sasoikako lanetan aritzen diren emakumeen kasuak ere aurkitu ditugu. Hala ere, ez dute bere lantzat hartzen. Senarrei laguntzen dietela uste dute. Bigarren mailako iturrietatik jada helarazi ziguten errealitate hori.

Bizkaian, gehien aztertutako jatorriaren errealitateari erantzuten zaio. Bizkaiko EHNEren hurbiltasun zuzenagatik eta sindikatuko eta hasierako bilerako emakume migratzaile ekoizleen parte izateagatik, "elur-bolaren" metodologiak emakume amerikarrak (hegoamerikarrak eta ertamerikarrak) jada martxan dauden edo hasteko prozesuan dauden proiektu zehatzetan txertatzera garamatza.

Gipuzkoan, landa-eremuko emakume migratzaileen ikusez-intasuna markatzen duten bi errealitate ditugu.

1. Zaintza-lanetan emandako denbora: Araban eta Bizkaian ere ikusi dugu, baina Gipuzkoan eragin handiagoa izan du azterlan honetarako. Gipuzkoan, abiapuntuko lagina askoz txikiagoa izanik, horrek eragotzi egin du bi emakumek elkarrizketa horretan parte hartzea, lan-gaiak direla eta. Horietako bat barne erregimenean lan egiten du.
2. Nahiz eta hasieran elkarrizketetan parte hartzeko prest egon, ez zeuden prest sakoneko elkarrizketan parte hartzeko, proiektu batzuen irregulartasun administratiboak horri buruz hitz egiteko erresistentzia sortzen baitu.

Emakumeen profilak eta errealitateak honako hauek dira:

■ Landa eremuko emakumeak dira, nahiz eta EAEn hirian lan egin edo bizi. Edo landa eremuan interesa duten emakumeak.

■ Araban, baratzeekin edo sendabelarrekin lotutako proiektu biziak, kasu honetan elkarrekin bat sortzeko proiektioarekin. Halaber, tokiko okindegi-gozogintzako

proiektu bat sortzeko interesa, landa elikadurako talde batetik abiatuta.

■ Bizkaian, proiektu instalatuagoak daude, eta landa eremuko emakumeak diren arren, EAEn, hirian bizi diren emakumeak dira batez ere. Bizirik dauden proiektuetan abeltzaintza eta nekazaritza sartzen dira.

■ Gipuzkoan esnekiei buruzko proiektuekin, baina baita artisautzarako haziak biltzeari, baratzei eta oiloei buruzkoak ere.

■ Araban eta Bizkaian "eskubideen defendatzailetzat" jotzen diren emakumeak daude. - Hiru Herrialdeetan zaintzan aritzen diren emakumeak aurkitzen ditugu, zenbait barne erregimenean lan egiten dutenak, elkarrizketetara joateko zailtasun handiak dituztenak.

Azkenean, 24 emakume migratzailearen zerrenda lortu zen. Horietako 22ekin harremanetan jartzeko aukera izan zen. Horietako 10ek, azkenik, elkarrizketetan parte hartu zuten, baina kontutan hartu behar da horietako batek Bizkaian eta Araban parte hartzen duela, eta dinamizatzaileetako bat bizkaiko elkarrizketan zenbatzen dela, proiektu aktiboa duen emakume migratu baserritar gisa.

Parte-hartzearen laburpen-koadroa:

	BIGARREN MAILAKO KONTAKTUAK	HASIERAKO LAGINA	JATORRIA	E.A.E KO KOKAPENA	AMAIERAKO LAGINA	OHARRAK
ARABA	Bizkaiko EHNEren kontaktu partikularrak:	2: 2	Maroko	Arabako Lautada	0	Egun berean ezin dira joan COVIDa dala ta(familia zaintzea), baina interes handia dago hurrengo topaketetarako
	- Arabako lautada - Arabako Errioxa (2 pertsona) Kolektiboak/Elkarteak:	4: 3	Portugal, Ekuador, Peru, Argentina	Arabako Lautada eta Gasteiz	1	Ez parte hartzea erabakitzen dutenek "bikotekideentzako laguntza" gisa aipatzen dute beren landa-lana. ez beraien lan gisa
	- Bionekazaritza - Entretanto. Errekaleor - Urbide - Arabako Hazien Bankua	4: 3	Kolombia, Ekuador, Peru, Argentina	Arabako Lautada eta Gasteiz	2	Parte hartu ezin duena zaintza lanengatik da (ahizparen erditzeagatik)
		1: 1	Panama	Arabar Errioxa	1	
	Elkarrizketa sakona: Gasteizen bizi den emakume kolonbiarra, baina Agurainen baratzea duena. elkarrizketan parte hartzen du					
BIZKAIA	Dinamizatzailearen zuzeneko harremanak (nekazari migratua eta EHNEko kidea)	5	Kuba, Guatemala, Nikaragua eta Honduras	Uribe, Bilbao eta Arratia	2	2k ezin dute parte hartu lana dela eta (batek barne erregimenean lan egiten du). Hirugarren bat ez da adostutakoketura heltzen.
		4	Txile eta Peru	Uribe, Bilbao	4	Emakumeetako batek Araban parte hartzen du.
		Elkarrizketa sakona: Urdulizen bizi den Guatemalako emakumea, elkarrizketan parte hartzen du				
GIPUZKOA	(ezin da harremanetan jarri) Kontaktatu partikularrak EHNE Bizkaia: 1 Kolektiboak/Elkarteak: Landaola Sarea	4	Nikaragua, Honduras, Mexiko	Bidasoa eta Deba	0	Deban proiektuak dituzten emakumeak Elorrikoan ekoizten dute.
		Elkarrizketa sakona: Elorrikoan ekoizten duen emakume mexikarra. baina Gipuzkoan banatzen duena. Hautatutako proiektu aktiboetako bat da				

Laginari buruzko ondorio nagusiak

■ Zailtasun handia elkarrizketarako aurreikusitako hasierako lagin-kopurura iristeko. **5 eta 10 emakume** artean markatu genituen.

■ Hiru Herrialdeen artean **24 emakumeren** kontaktuak eta/edo erreferentziak lortu baziren ere, ez zen lortu haiekin guztiakin zuzenean harremanetan jartzea. Haietako **23rekin** hitz egin genuen.

■ **Gipuzkoaren** kasua korapilatsuenaren izan da. Lau kontaktu baino ez dira lortu, baina azkenean ezin izan dute parte hartu. Gainera, Bizkaian ekoiztutako batzuk, baina Gipuzkoan (Elorrio) merkataritza-garapena izan zuten, eta horregatik gehitu zitzaion Herrialde horren taldeari.

■ Elkarrizketetan parte hartzera gonbidatzea lortu genuen **23 lagunetatik**:

Arabako **getatik 6** prest daude eta parte hartzeko gogoz daude. Azkenik, **4k parte hartzen dute**.

Bizkaian kontaktatutako **9 pertsonetatik 5ek** parte hartzen dute. Baina kontuan hartu behar da horietako batek, azkenik, osotasun handiagoz parte hartzen duela **Arabako edo Gipuzkoako** taldean, lehen esandakoa. Ezin izan zen elkarrizketa egin.

■ Garrantzitsua iruditzen zaigu parte-hartzerik ezari buruzko ondorio batzuk aipatzea, emakume migratzaileak interseksionatzen dituzten bi elementuren parte direlako:

Zaintza lanak. Haiekin duten harremana lan arlotik arlo pertsonalera doa: Zaintza lanetan aritzen dira, zenbait kasutan barne erregimenean, beste jarduera batzuetan parte hartzeko gaitasuna murrizten duten lan baldintza eta ordutegi konplexuekin.

Familiaren zaintza, azken unean parte hartu ezin izan zutenetik 3, seme-alaben edo senideen zaintzagarik izan zen, hain zuzen ere.

Egoera legala. Ez dugu egoera irregularrean dauden emakumeekin topo egin (egon badaude ere). Bai, ordea, eremuarekin lotutako lan egoerekin, horiek ez baitaude administratiboki erregistratuta. "Alegaltasun" horrek erresistentzia-beldurrak eragiten dizkie, beren lana ikusarazteko orduan (adibidez, elkarrizketak). Baina baita solasaldietan ere, espazioa leku segurua gisa eta konfidentzialtasunetik planteatzen dugun arren.

■ Emakumeek eurek duten pertzepzioa landa-lanari dagokionez: bigarren mailako iturrien iritzien bidez (*aldeztatik eman ziguten horren berri*) eta gero harremanetan jartzea lortu genuen iturrien bidez, ikusi dugu horietako batzuek uste dutela "bikotekideei laguntzen dietela".

Kasu horietan, aipatzen dizkiguten bigarren mailako iturrien informazioagatik, ez dute beste lan ordainurik, eta beren lanaldia aldi baterako baratzean eta/edo laborantzan ematen dute. Hala ere, haiekin harremanetan jartzean, haien erantzuna hori da: "benetan egiten dudana da nire bikotekideari laguntzea da" (*parte hartzen ez duen kontaktatutako emakume frantsesa*).

■ Horregatik guztiagatik, kalitateari garrantzia ematea erabaki da, eta ez hainbeste parte hartzen duten emakumeen kopuruari. Antolatutako bi elkarrizketek aurreikusitako gutxienezko bete zuten, eta ondorioak ateratzeko bilatutako informazioa izatea ahalbidetu zuen.

“ Benetan egiten dudana da nire bikotekideari laguntzea da ”

BIZITZA ESPERIENTZIAK

3

Elkarrizketak

Ikerketa **kualitatiboen** barruan, **fenomeno sozialetara** hurbiltzen laguntzen duten hainbat teknika daude, hala nola sakoneko elkarrizketak. Zeregin garrantzitsua dute ikertzailearen eta "informatzaileen" aurrez aurreko topaketetatik abiatuta eraiki ahal izateko, haien intimitatean barneratzeko eta bakoitzaren indibidualtasuna ulertzeko helburuarekin.

Sakoneko elkarrizketak funtsezko modu gisa erabili ditugu ikertu beharreko eremuaren barruko subjektibotasun sozialean sakontzeko.

Egindako galderak

Migrazio-prozesura bideratu dira. Nondik datozen, EAEn daramaten denbora, migratzeko arrazoiak eta zergatik etorri ziren Euskadira jakitea.

Baita bere landa eremuarekin duten lotura ezagutzeko ere: Beti bizi izan ziren landa eremuan, nekazaritzan aritzen baziren, abeltzaintzan, mistoan... eta zer adiesberdintasun ikusten diren jatorrizko lekuan eta hemen (*maneiruari dagokionez*). Gainera, zergatik erabaki duten landa eremuan lan egitea, lan irteera moduan edo hautu politiko bezala ikusten duten.

EAEn emakume atzerritar gisa landan aurkitzen dituzten zailtasunak ere ezagutzea; nola hautematen duten beren burua, emakume migratzaile edo emakume baserritar gisa sentitzen duten eta lurralde honetan beren lekuan daudela

Ondorioak

Elkarrizketatutako **hiru emakumeek** errealtateak eta esperientziak ikusarazi zituzten, ezberdintasunekin eta puntu komunekin. Nabarmenenak iruditzen zaizkigun ideiak:

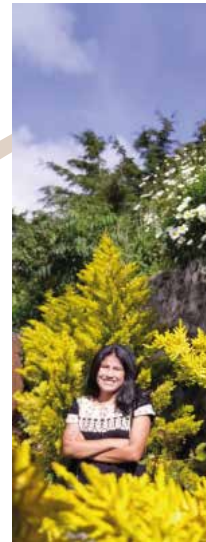
■ Lurraldetik lekualdatzearen arrazoietan **gatazka armatuak eta/edo lurraldekoak** aurkitzen ditugu, nahiz eta hasiera batean, galdetzen zaienean, erantzuna ez den hori. Egoera hau elkarrizketetan ere aurkitu dugu.

sentitzen duten.

Kultur esparru batetik bere lanaren erabilera zehatzak ikertzen jarraitzeko eremuan, erabilera mistorako aukerak ikusten badituzte eta animaliak maneiatzen eta hazien ereitearen aniztasuna egitea lortzen badute.

Antzinakotasuna eta ahozko erreskatea beren jatorrizko lekuetatik funtsezkotzat hartuta, honako hauek aztertuko ditugu: lurraekin duten harremana, elementuen horizontaltasuna eta hori hemen nola hautematen duten, aurkitzen badute.

Elkarrizketa amaitzeko, "nekazari izateak" zertan batzen gaituen, elkarrekin nola lan egin dezakegun eta Euskadiko emakume baserritarrekin zer itun proposatuko lituzketen galdetu diegu.

- **Lurra hemen eskuratzeko zailtasuna**, baita edukitze hori etxebizitza eskuratzearekin uztartzeko zailtasuna ere.
- Hemen ematen den **maneiatzaren mekanizazioa**, han ez bezala, eskuekin egiten dela oraindik.
- Hemen behatu duten **lurrekiko antzinakotasunaren** galeraren pertzepzioa.
- Lurrekiko harremana kapitaletik bizi dugula uste dute, **lurredeari atera dakizkiokeen irabazi material** eta ekonomikoetatik bakarrik begiratzen diogu lurrari.
- Guztiek jartzen dute **pisua sustraietan landa eremuarekin**, sorreratik bertatik. Landa sustraiekin duen lotura hori ere nabari da jatorri kulturala hirikoa duen elkarrizketatuan. Elkarrizketetan ere ikusten da

Elkarrizketak

"Emakume migratzaileok eguneroko bizitzaren eta gure ingurunearen eraikuntzaren parte gara, eta, beraz, gure eguneroko errealitate guztien artean eraikitze eskubidea ere badugula uste dugu, eta, jakina, instituzionaltasunean eragiten saiatzen gara, gure existentziatik".

* *Ikerketan parte hartu duen emakume txiletarra*

Zer egin, nola egin eta zertarako egin behar dugun entzun eta deliberatzeko lan bat egin nahi dugu, emakume migratzaileen eta nekazarien benetako premia zehatza islatzeko.

Horregatik, elkarrizketek honako hauek bilatzen dituzte:

- Hausnartzea, eztabaidatzea eta gure ingurunea indartzeko ideiak proposatzea. Besteen errealitatea

- ezagutzera hurbiltzea

- Lankidetzaren lan bat garatzea

- Komunitatea indartzea eta egitea

- Gurekin eta guretzat lan egitea

- Ulertzea guztion erantzukizuna dela bizimodu on

- baterantz aurrera egitea

Dinamikak garatzea

Elkarrizketak, egiten ari diren ikerketa-lana aurkeztu eta ZERTARAKO, NOLA eta ZERGATIK azaldu ondoren, lau zati izango dituzte. Talde bakoitzaren garai eta egoera zehaztetara egokitu ziren.

• Aurkezpen dinamika:

Aurreikusitako denbora: 30 min **"Ni izaten jolastera"**

Helburua: elkar ezagutu eta gure izenak, kontinenteak eta nondik gatozen jakitea.

Garapena: Aurkezpen-erronda: zergatik eta nola iritsi garen hona, zer egiten dugun, lurrarekin nola harremantzen garen, nola sentitzen garen lurralde honetan (Euskadi). **"Ze animaliak ordezkatzek nauen"**

Helburua: Bakoitzak bere nortasuna hobekien ezaugarritzen duen animalia aukeratu du.

Garapena: pentsatzeko eta besteei aurkezteko denbora eman zaie. Tailerra amaitzean, animalia ekartzen dugu berriro.

• "Ideiak partekatzen":

Aurreikusitako denbora: 1 ordu eta 15 min

Helburua: Esaldi batzuetatik abiatuta, hausnartzea, aztertzea eta partekatzea.

Garapena: esaldi batzuk irakurtzen dira. Hausnartzeko denbora ematen du. Posit batzuei buruz komentatu eta idazten dira. Parte-hartzaile bakoitzak zer iruditzen zaion, zer iradokitzen dioten, zer ideia eragiten dizkieten (*oro har, edo ideia horietakoren bat*) kontatzen du.

Esandako esaldiak:

- "... izaera kolektibotik, migratzaileak gatazkatsu bizi du bere jaioterria askatzea, itzuleran pentsatzen bizi da, eta eta izaera baserritarra eta komunitarioa berreskuratzen saiatzen da, iragana eta oraina bezala"

- "... espazio geografiko desberdinetan bizitzea da, gizarte kontraesanek mugiarazitako denborazkotasanak [...]; aldi berean bi pertsona izatea, bakoitza harreman sozial espezifikoek eraikia, historikoki definitua; orainaldi gisa bizitzea eta absente gisa amets egitea. Aldi berean izatea eta ez izatea da; iristen ari denean irteeta, joaten ari denean itzultzea "

- "... oso harrigarria da, nahiz eta mende erdi baino gehiago saiatu nekazariak beren inguruetik ateratzen diskriminazio, gizarte eta ekonomia politika anitz eta askotarikoen bidez, une honetan milioika pertsona beren landa-komunitateetan bizitzen jarraitzea, edo komunitate horiek benetako etxetzat hartzea, nahiz eta batzuk beste leku batean lan egitera behartu..."

- "... Gaur egungo gazteei ez zaie gustatzen landan lan egitea, nahiago dute migratu luxuak izateko..."

- "... landako guztia egiten zekiten. Eta orain, hara doazenean, ez dakite ezer landaz. Oso gutxi dira landan lan egiten dutenak, eta hori besterik aurkitzen ez dutelako. Nahiago dute berriz joan, hemen ez zaielako gustatzen. Ez dituzte eskuak lurrarekin zikindu nahi. "

- "... nire haziak eramaten ditut, nire bizitza eramateko... nire maleta da, nire lurra da, nire haurtzaroa da..."

- Gure sustraiekin migratzen dugu.

• "Lanean eta lurra lantzen:"

Denbora: 35 min

Helburua: Ideiak eta iritziak ondorio eta proposamen gisa jasotzea

Garapena: Lehen sortutako ideietatik, elkarrizketatik, iritzietatik eta elkarrizketatik abiatuta, landa eremuko bizitza sustatzeko proposamenak partekatzen dira, emakume baserritarrei proposa diezaieketena barne. Positean jasotzen da.

• "Bizitza zirkularra"

Denbora: 10 minutu

Helburua: Itxiera eta agurra

Garapena: Bizitza zirkularrari buruzko azalpena ematen da, azaltzen dugu ez gaudela lurraren elementuen alde, baizik eta haren parte garela, eta aukeratu dugun animalia hori da gure ingurunearekin dugun harremana.

Animalia bakoitza berriz hartzen dugu agur esateko, honek aurkezpenean duen hautaketaren esanahia azalduz.

Taldeak bat etorri ziren egindako galderen inguruan egindako azterketan. Honako hau ondoriozta daiteke:

— Oro har, eztabaida gaiak errepikatzen dira taldeetan, eta ezinbestekoa da kritikatik abiatzea. Lan propositibo bakarra egitea prozesu luzeagoa izaten da, eta deliberazioa proposamen batera igaro da. Hala eta guztiz ere, ideia handiak bil daitezke, emakume migratzaileen bizimodu ona hobetzeko premiazkotzat jotzen diren beharrezanekin zerikusia dutenak.

— Galderen erantzunak, oro har, lotuta daude naturan hasteko, jarraitzeko edo soilik egoteko lurralde espaziorik ezarekin eta zentzu integraletik elikadura burujabetzaren aldeko apustuarekin, lurrarekiko errespetuaren ikuspegi zirkular batekin.

— Galderei emandako erantzun bakoitzak bestearen garapenean eragiten du, edo lagundu edo oztopatu egiten du. Bizitza egoera horiek migrazio prozesua ez ezik, beste lurralde batean integratzeko modua ere markatzen dute, bai kulturalki, bai gizartearen esparruan. Erantzun horiek ez dira inoiz isolatuak, elkarren artean lotesleak baizik.

— Nabarmendu behar da bi taldeek erantzukidetasuna aipatzen dutela: ezin da aurrera egin bakoitzak espazio/lurralde hori "aurrera egin dezagun" prozesuaren zati gisa sentitu gabe, "baterako aurrerapen" gisa. Batez ere, etorkizuneko lan apustuarekin lotutako gaietan. "Baterako aurrerapena", etnia, ekonomia eta jatorria kontuan hartu gabe. Elkarrekin lan egiteak aukera ematen du emakumeen, nekazarien, erakundeen eta hurbileko ingurunearen arteko elkarlana egiteko.

— Era berean, eguneroko eremuan migrazioa dagoela kontuan hartzearen garrantzia azpimarratzen da. Kultura truketik, aniztasunetik, baterako ikaskuntzatik eta migratzaileentzako gizarte esparrua irekitzean ematen diren kultura eta gizarte ekarpenetatik balioestea.

— Nor garen, zein historiarekin iristen garen eta horri balioa eman behar diogula esaten da. Horrela, gure sustraiekin migratzen dugu, komunitateari balioa emanez, estereotipo kaltegarri eta baztertzailak desmitifikatuz eta ateraz.

“Txikitatik ikasia ezin da lurrean hil, TRANSMITITZEN jakin behar da”

— Lurraren eta lurraldearen defentsaren hurrengo euskarria izango diren gazteekin lan egiteko beharra azpimarratzen da. Parte hartze zuzenerako, entzuteko eta konponbideetarako hezkuntza, guztiontzat izan beharko luke.

— Elikaduraren burujabetza kulturala babesten eta babesten duten politikak integratzen eraginkortasunez eta eraginkortasunez lan egitearen aldeko apustua egiten da. Hori beharrezkoa da isolamenduko zulo sakonik utzi gabe aurrera egiteko.

— Kezka gisa, kontuan hartzen da eremu komunitario gutxi daudela ereiteko aukera dutenak, bai eta lurrerako ere, baratze komunitarioetarako, eta elikagai gabezia komunalen bidez konpontzeko.

— Azkenik, ondorioztatzen da migrazioa ez dela estatistiken kontua bakarrik, eguneroko esku-hartzeak aldaketa kulturalak eragiten dituen prozesu bat baizik. Aldaketak, migratzailearentzat ez ezik, bizi diren herrientzat ere bada. Eta harremanak komenigarriak ez ezik lotesleak ere izan beharko liritezke.

— Emakume nekazarien artean jakintzak trukatzeko gune mistoak sortzeko aukerarik eza partekatzen da, baita ezagutza ahoz transmititzearen alde egin eta kontserbatzea ere. "Txikitatik ikasia ezin da lurrean hil, TRANSMITITZEN jakin behar da", azaldu du parte hartzaile batek. Lurraren kontserbazioaren aldeko apustua egiten da, ez instituzionaltasunetik abiatuta, baizik eta lurrarekin eta lurrarentzat etengabe lan eginez.

PROZESUAREN ONDORIO OROKORRAK

4

Prozesuaren urrats bakoitzaren ondorioez gain, orokorragoak diren beste batzuk ere sartu ditugu, EHNE Bizkaiarentzat gogoe-
ta gisa har daitezkeenak, urrats hauei begira:

Mapaketa emakume migratzaileentzat eta emakume ijitoentzat planteatzen bazen ere, aniztasuna errespetatzen zuten ikuspegi interseksional batetik, lehen hurbilketa hone-
tan ezin dugu biekin batera lan egin. Desitxuratuko luke. Emakume ijitoek beren espazioa behar dute horretarako.

LGBTIQ+ elkargunea ez da baztertzen, baina ezin da gogoe-
ta edo eztabaida nagusizat hartu. Neskek sar dezaten irekita
uzten da, baina ez da halakorik gertatzen.

Ez litzateke zuzena izango dibertsitate guztiak "zaku
berean" sartzea "bat" balira bezala, hasierako gutxi gorabehe-
rako azterketa horri begira behar, eskari eta errealitate
espezifikokoak lantzeko.

Beraz, muga gisa planteatzen da hasieratik eta prozesuan
zehar, ezin izan genuelako hartu, azterlana hutsaltzen baitzu-
en. Eta, aldi berean, horren ondorio gisa, azterketa propioak
egin behar dira aniztasun bakoitza ikusarazteko.

Bi taldeak (Araba eta Bizkaia) eta parte hartu duten
emakume migratzaile guztiak, Gipuzkoakoak barne, nahiz
eta elkarrizketa hori ezin izan den sortu, bat etorri dira

eremuan emakume migratzaileen espazioak sortzeko premi-
an eta eskaeran. Haien artean egotea.

Lurraldearen barruan komunitate laboreetarako lurrik ez
egotea adierazitako beharra izan da. Kolektibitatea
garrantzitsua da emakume migratzaileentzat.

Bigarren mailako iturri gisa erabilitako dokumentuetan ikusi
da nekazaritzako politika publikoek, hala nola NPBk, ez
dutela genero ikuspegia kontutan hartzen eta ez dituztela
emakume nekazariak barne hartzen. Landa eremuko
emakume migratzaileentzat hori askoz nabarmenagoa da.
Ikusezinak dira politikentzat, eta ez dira kontuan hartzen
horiek interseksionatzen dituzten zailtasunak.

"Elikadura kultura" errespetatzeko espaziorik eza ikusten
da, emakume migratzaileen ikuspegitik. Horietako
askorentzat garrantzitsua eta funtsezkoa da produktu "auto-
ktonoak" edukitzea, beren elikaduran baliagarri izan
daitezen. Espazio faltaz ari gara, elikagai horiek ekoizteko lur
gisa, norberaren beharretatik abiatuta.

"Janaria oinarrizko premia
da gu bizirik mantentzeko,
eta, gainera, kultura man-
tentzen duen jarduera da,
eta horren sustriaiak ere
elikadura-subiranotasuna
dira".

*Emakume migratzaile txiletar ekoizlea.